

Orla Lehmanns tale ved mindefesten for stænderinstitutionen

Taler

Orla Lehmann
Liberal politiker

Dato

28. maj 1842

Sted

Skydebanen, København

Omstændigheder

Den liberale politiker Orla Lehmanns tale "Danmark til Ejderen". Lehmann fremlægger i talen, hvordan Holsten bør udskilles af den danske helstat, men Slesvig fortsat bør være dansk. Lehmann formulerede i sin tale Ejder-programmet, der provokerede tysksindede liberalister i hertugdømmerne, og som blev optakten til udbruddet af Treårskrigen i 1848-1850.

Danmark til Ejderen

Mine Herrer!

Den godhedsfulde Velvillie, hvormed De her saa uventet have modtaget mig, giver mig Haab om, at De kunde være villige til at gjøre mig en stor Tjeneste. Jeg vil nemlig oprigtigen tilstaa, at jeg befinder mig i nogen Forlegenhed; thi jeg skal udbringe Danmarks Skaal, og jeg veed ikke ret, hvad Danmark er. Forstaa mig ret, jeg veed helt vel, at

"Danmark er et lille fattigt Land"

skjønt rigt paa Smør - der ejes af en enevældig Konge og regeres mere eller mindre godt ved Hjælp af en stor Mængde Embedsmænd og Rescripter. Ogsaa dette veed jeg, at Danmark er

"en Perle, der svømmer paa Vove"

vort dyrebare Fædreland, hvis Frihed og Velvære vi elske højere end vor egen, og for hvis Frelse og Fremme vi ville offere Alt. Alt dette veed jeg saa godt som Nogen; men hvad jeg ikke veed, og hvad jeg derfor gjerne vilde have at vide, er: hvad der da egenlig menes med dette Danmark, hvad dette Ord skal betyde og betegne. Ja, De le ad min Uvidenhed; men prøv kun paa det, mine Herrer, prøv at besvare mit Spørgsmaal, og De ville ikke finde det saa urimeligt, at jeg ikke

veed, hvor langt Danmark gaar. "Naturligvis til Kongeaen; thi der begynder Hertugdømmet Slesvig" – "Nej, til Flensborg Fjord; thi saa langt hersker det danske Sprog." – "Nej, til Slien, det ældgamle Grændseskjel mellem skandinavisk og germanisk Nationalitet." – "Nej, til Ejderen, der fra Carl den Stores Tider og til den Dag idag har været "terminus imperii Romani, "" – "Nej, saa langt som de danske Kongers Scepter naar, til Elbens Bredder." - Der se De, mine Herrer, saaledes staar det til med os, at man i Danmark ikke veed, hvad Danmark er; der ser De Grunden, hvorfor vi maa hutle os igjennem med saadanne tvetydige Omskrivninger som: "de danske Kongers Riger og Lande", "det danske Monarki", "det egentlige Kongerige Danmark." - Det egentlige Kongerige Danmark! Ak, mine Herrer; hvad andet Vidnesbyrd have vi Behov her, hvor uegentligt det er fat med Danmark, hvor højlig det trænger til det, som maaske intet andet Land i Verden savner - en Definition paa sig selv. Men, skulle vi drikke Danmarks Skaal, da maa vi vide, hvorpaa vi drikke. Mine Herrer! De erindre jo vel, hvad vor Sibbern siger: det er i sin Begrændsning enhver Ting maa søge sin Styrke. Sætningen er god, og naar Sibbern kun ogsaa vilde anvende den paa Kongemagten, saa skulde den ikke volde nogen Uenighed os imellem.

Nu vel, mine Herrer, det er Danmarks Begrændsning, hvorpaa det kommer an, og vi ville da finde, at det netop er hele vor Ulykke, at vi have overskredet vore rette Grændser. Vel veed jeg, at Holsten, der ved mange tidligere Foranstaltninger, navnlig Indfødsretten, var sammensluttet med Danmark, 1806 blev incorporeret i samme, og at denne Akt ikke blev ophævet, da 1814 Kongen af Danmark for Holsten indtraadte i det tydske Forbund. Men jeg veed ogsaa, at Holsten stedse har været og evig vil blive rent tydsk, og at det er en integrerende Del af det store Tydskland, som jeg haaber stedse vil udvikle sig til større national Enhed og politisk Betydning. Derfor ere Holstenerne i deres gode Ret, naar de fordre alle Konsekventserne af dette Faktum, og dette maa vi anerkjende. Vi maa ganske opgive Holsten, det vil sige: ikke en velvillig og velordnet Forbindelse, men enhver Tanke om en Statsenhed, som Aarhundreders indholdsrige og sørgelige Erfaring har viist er uopnaelig, og som, hvis den kunde opnaaes, vilde være uheldbringende for begge Parter. Kun naar vi selv respektere den Grændse, som Naturen, Historien og Retten have anvist os, kun da kunne vi vente at respekteres i vor Berettigelse indenfor denne Grændse. Denne Grændse, m.[ine] H.[errer], er Ejderen. At Slesvig skulde være et suverænt Rige, en selvstændig Magt i den europæiske Statsfamilie, sideordnet England, Frankrig, Danmark, Rusland o.s.v. er en Absurditet, som den europæiske Statsret ikke kjender til, og at sønderrive Slesvig efter Sprogets eller

Herkomstens usikre og sammenblandede Grændser er naturligvis umuligt. Udelt maa det derfor høre enten til Danmark eller til Tydskland, og saavist det nu ikke hører og aldrig har hørt til Tydskland, saa vist er, at det, dets administrative Selvstændighed uskadt, i politisk Henseende er en Del af Danmark. Den ridderskabelige Nexus, der siges at bestaa mellem Slesvig og Holsten, har i over et Aarhundrede kun været et antikvarisk Snurrepiberi uden al politisk Betydning - den eneste levende Rest, som deraf er tilbage, er en privat Association og en Del brillante Epauletter. Desuden er jeg vis paa, at alt det aristokratiske Væsen i Holsten kun kan virke frastødende paa det demokratiske Slesvig. At man sluttede sig til de konstitutionelle Bestræbelser i Holsten, saalænge Wienercongresaktens 13de Paragraf var den eneste Udsigt til en friere Statsudvikling, er ligesaa naturligt, som at Slesvigerne nu, da de have lært, hvorledes baade det højadelige Ridderskab og den durchlaughtige Forbundsdag forstaa Folkefriheden, maa føle sig stærkere hendragne til det demokratiske Skandinavien ved Sympathier, som Indførelsen af en fri Forfatning vilde gjøre uopløselige. Den administrative Forbindelse mellem Slesvig og Holsten er derimod intet uopløseligt Baand. Det er en lang Historie, m.[ine] H.[errer], hvorledes Jyllands søndre Del blev Sønderjylland, saa Slesvig, og nu skal til at blive Schleswigholstein, for endelig at gaa under i Storhertugdømmet Nordalbingien - men denne Sygehistorie egner sig ikke for en festlig Anledning som denne. Kun dette maa jeg nævne, at den første ret dansksindede Konge, vi have havt, ved hin store europæiske Udskiftning havde det i sin Magt, let, uimodsagt og definitivt at ordne Slesvigs statsretlige Forhold, dets Arvefølge, Administration o.s.v. - og hvad gjorde han? Efter nogle virkningsløse Forsøg til Gunst for dansk Sprog og danske Rigsbankpenge, som desværre ogsaa bleve udstrakte til det tydske Holsten, endte han med at oprette en fælles Overappellationsret og en fælles Regering for Slesvig og Holsten. Og siden den Tid? Ja, saa har man forenet den højeste civile og militaire Magt i begge Hertugdømmerne i Hænderne paa en Prinds, der har kaldt Danmark et for Slesvig fremmed Land. Vistnok bliver Sagen saaledes hver Dag mere indviklet og vanskelig, men uløselig er den administrative Knude ikke. Imod den taler den europæiske Statsret, hvorefter Holsten er en Provinds af Tydskland, undergivet Forbundsdagens Love og uadskilleligt knyttet til dets - jeg haaber - rige Fremtid, hvorimod Slesvig aldrig har havt, og ikke har Nogetsomhelst med Tydskland at gjøre. Imod den taler en forskjellig Arvefølge, der maaske om føje Tid vil løse enhver Forbindelse imellem dem, hvorimod Slesvig ogsaa i denne Henseende for evig er forenet med det øvrige Danmark. Imod den taler Slesvigs demokratiske Sind og dets materielle Interesser, der hendrage det til Norden og

de danske Kolonier. Men hvad jeg mest stoler paa, er, at under den vaagnende Folkebevidstheds Ægide den skandinaviske Nationalitet og danske Tunge af lang Fornedrelse have rejst sig i Slesvig og kraftigen fordre deres hellige Ret. Og i det øvrige Danmark har man dybt følt, at dette er vor Statstilværelses Livsspørgsmaal at vi kun forenede med Slesvig have en i militær Henseende velforsvaret Grændse og tilstrækkelige Midler til en dygtig indre Udvikling. Derfor forstaa vi ved Danmark alt Land mellem Øresund og Ejderen og ere rede til at forsvare vort gamle Dannevirke baade mod Nordalbingiernes højforræderske Skraal og mod alle tydske Fuglefængeres søsyge Erobringslyst. Og skulde det gjøres fornødent, da ville vi med Sværdet skrive paa deres Ryg det blodige Bevis for den Sandhed: Danmark vil ikke.

Vort Danmark er altsaa Kongen af Danmarks Riger og Lande, fraregnet Holsten, men indbefattet Slesvig. At dette vil finde Slesvigernes frivillige Anerkjendelse, derom holder jeg mig forvisset, naar kun Slesvigs ejendommelige Forhold og administrative Selvstændighed respekteres, og naar vi kun mage det saaledes, at det bringer Frihed og Lykke, at være en Del af Danmark. Min Skaal gjælder derfor Danmarks Frihed og Lykke - Danmark indtil Ejderen! Danmark leve!

Kilde

www.danmarkshistorien.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Den liberale bevægelse, Politisk tale

Relateret

Orla Lehmanns Ridehustale
24. juni 1845

Orla Lehmanns tale om nationalfølelsen og den nationale situation
5. september 1865

Pauline Worms foredrag om Holger Danske-sagnet
24. marts 1865

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/orla-lehmanns-tale-ved-mindefesten-for-staenderinstitutionen>